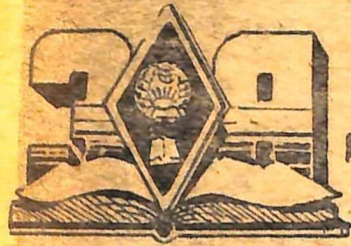

НА ГОСТИННІЙ ЗЕМЛІ ПЕРЕЯСЛАВСЬКІЙ

Пролетари всіх країн, єднайтеся!

Рік видання 9-й.

ПЕДАГОГІЧНІ КАДРИ

№ 22 (265)
ВІВТОРОК
15
ВЕРЕСНЯ
1964 року

ОРГАН ПАРТБЮРО, КОМІТЕТУ ЛКСМУ, ПРОФКОМУ,
МІСЦЕВКОМУ ТА РЕКТОРАТУ КИЇВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ імені О. М. ГОРЬКОГО

Ціна 1 коп.

Зліва направо: М. Гуменюк, В. Литвиненко, В. Пескун,
А. Гусак, В. Якименко, А. Симеєнко — кращі копачі силос-
них ям.

(Репортаж)

Ось уже дванадцятий день ми знаходимося тут. Весь третій український збирає в радгоспі «Ленінська Іскра» овочі, картоплю, кукурудзу. Хороша тут земля, гостинні люди.

ВЕЛИКИЙ СИЛОС

Шумить неозоре кукурудзяне поле, здається, нема йому ні кінця, ні краю. Дорідні дво-метрові стебла з обважнілими качанами ніжяться на ранковому сонці. Один за одним пливають полем комбайни, вантажні машини. Сотня метрів, друга — і вже машина повна вщерть. Від'їжджає. За нею друга, третя. Славно трудяться на других жнивях наші комсомольці Аркадій Святенко і Валерій Торба. Веселі, з обвітряними забронзовілими обличчями, вони щоденно заготовляють по 90—95 тонн силосу. Бригадир не нахвалиться хлопцями. Хороші, каже, помічники прибули до нас, велике їм спасибі

за трудящі, невтомні туки. На 10 вересня хлопці заготовили понад 450 тонн силосної маси.

СПІВАЮТЬ МОТОРИ

Синіє далекий ліс, в пониззі, в зелених садах розкинулось село Гланишів, у якому ми зупинилися. Монотонні звуки збиральних агрегатів не зупиняються й на хвилину. Вони, мов пісня, линуць над полем і розкиваються в м'якому серпанку.

Враз полем бризнула пісня і все ніби ожило. Ось і студенти. Вони збирають картоплю. Керівники групи В. Ракін і З. Тонченко ними задоволені. Бо справді ж добре працюють дівчата. З вогином! Нема тут відстаючих. Дружні, веселі, вони виспівують:

Ох і жваві в нас дівчата,
Любо й подивиться,
Вміють дружно працювати
Та ще й веселиться.

Першого дня вони збирали по 10 тонн картоплі. Самі копали, сортували, вантажили і

відвозили до кагатів, де працюють наші хлопці. Як не пишатися такими дівчатами як Віра Скрипка, Клава Попова, Оксана Манзій, Софія Мовчан, Євдокія Гладченко, Людмила Дударева Ганна Пшенишнюк! А Катерина Риштарук — експе-

Євдокія Гладченко.

дитор. Весь час відправляє картоплю до кагатів.

Добре працюють і хлопці. Кожного дня виконують по півтори-дві норми виробітку на копалні і очищенні кагатів. Кожен з них щодня підготовляє по 5—6 ям для нового врожаю картоплі. Та все вручну, отже робота нелегка. Проте хлопці не бояться труднощів. Найкраще працюють Юрій Кабанченко, Василь Чухліб, Геннадій Байда, Володимир Якименко, Андрій Гусак, Віктор Литвиненко,

Андрій Симеєнко. Вони успішно змагаються з місцевою радгоспівською бригадою. Є великі підстави думати, що переможуть.

...ДЕ ТРАВИ ПОХИЛІ

Світанок. Бадьорить прохолода. Весело на душі у Галини. Співає...

Ми підем, де трави похилі,
Де в росах ясна дальна...

Яка на диво чудова вона людина. Важко уявити без неї подруг, взагалі дівчат третього українського. І вчилася ж добре, а працює ще краще. Ще й до того жартівлива. Буває, як щось скаже та прикаже — мимоволі посміхнешся, а то й зайдешся реготом. Норму свою Іванко перевиконує вдвічі і більше.

І ГОЙДНУВСЯ ВАЛЬС

Захід стигне — кавуном розжареного сонця. Останні прощальні промені витяглися між високих осокорів. Дзвенить пісня — студенти повертаються з поля. Тихне поле. А на сколиці села народжується мотив «Марічки». Один голос, другий, ще кілька. Неголоєно зажурено, але злагоджено.

Десь дівочий сміх
Бризнув дзвонами,
І гойднувся вальс
Під гармонію.

Студенти поспішають до клубу. Там їх чекає багато весе-

лого, захоплюючого. Ігри, танці, а деколи і кохання. І не віриться, що ти цілий день працював. Зникла втома, на душі легко, весело.

Аркадій Святенко.

А на ранок знову в поле. Збирати врожай. Вечір зорі їм Роздарує,
І піснями всіх Зачарує.

Текст і малюнки
М. ГУМЕНЮКА.

Добре працюють другокурсники фізико-математичного факультету. На фото: бригада дівчат, якою керує Анатолій Левков, щодня перевиконує норму.

Роботящі, дружні

А перший український, який працює у радгоспі «Ново-Олександрівка», теж дав перші високі показники в роботі. Такі студенти, як Галина Жеребко, Любов Решетняк, Раїса Жеребець, Євгенія Цюрупа, на збірці помідор замість 200 кілограмів за нормою збирають по 250—270. Чудово працюють і хлопці. Це особливо стосується Юрія Козира, Василя Чунька, Віктора Назарчука, які на відвантаженні яблук виконують по чотири норми.

На роботі поступово згуртується міцний колектив студентів — у переборенні труднощів у radoцax перемог. Роботяща, дружна молодь прийшла на перший курс!

Наче Кожум'як од змія сили
Аж по пояс в землю проника.—
Я по пояс загрузаю в силос,—
Гнуться вила в молодих руках.

Трудові канікули студента...
Серпень урожайну заведе,
Сиплється пшениця на брезенти,
І зоря до нас на тік впаде.

Можна відпочинути у Соці...
Але кличуть пахощі полів.
Гордо пригадаєш теплі ночі,
Як зимою буде пахнуть хліб.

О. БОРОВКО.

1894 О. П. ДОВЖЕНКО 1964

ДОВЖЕНКО-ВЧИТЕЛЬ

Вчителем Другого Житомирського змішаного вищепочаткового училища розпочинав свою трудову діяльність О. Довженко.

Закінчивши у 1914 році (напередодні світової війни) Глухівський учительський інститут, Олександр Петрович прибув до Житомира через кілька місяців. У «Пам'ятній книжці дирекції народних училищ Волинської губернії на 1915 рік» знаходимо: «Открыто как городское в 1909 г., преобразовано в высшее начальное в 1913 г., классов 6, учащихся мальчиков 130, девочек 74. Учитель естествознания и гимнастики, не имеющий чина Александр Петрович Довженко, учительский институт, содержание 1170 р., в службе и ведомстве 1 июля 1914 г., должности 20 сентября 1914».

Фактично обсяг виконуваної вчительської роботи був значно ширшим. Довженко викладав фі-

зику, природознавство, географію, історію, гімнастику. Приміщення училища і будинки, де мешкав Довженко, збереглися і до наших днів.

За спогадами його колег по роботі в училищі, учнів і знайомих, вимальовується образ людини-вчителя, молодого, обдарованого, дотепного, енергійного, товариського. Під час перерв між уроками в учительській кімнаті, на прогулянках чи вечоринках — скрізь, де б ко з'явився Олександр Петрович в колі своїх колег, значно старших за віком і «існуючих чинів», зникала офіційна натянутість, створювалася атмосфера невимушеності, вибухав сміх. Олександр Петрович щедро обдаровував присутніх шаржами, зарисовками, карикатурами, епіграмами, тут же блискавично народженими на аркушах з блокнота.

(Продовження на другій сторінці).

ДРУГ НАШОЇ ЮНОСТІ

Незабутньою подією мого дитинства був перший бачений на власні очі фільм. Він називався «Щорс». Ще десь далеко йшла війна, а ми сиділи в напівзруйнованому будинку і «били» білих, німців разом із Щорсом. По закінченні фільму знайомий солдат нам розповідав, що бачив, як один сосницький чоловік, наш сусіда, кіно робить. А живе, казав, у Москві. Ні прізвище, ні ім'я його тоді не запам'яталося.

Вперше заговорив до мене Олександр Петрович устами нашого вчителя, який особисто знав Довженка, на лекції, коли мова йшла про старослов'янські. «Благословенна будь, моя незаймана дівчиця Десно, що, згадуючи тебе вже много літ, я завжди добрішав...» А серця наші повторювали ці слова. І інші. Ми сиділи зачаровані, а вчитель вів далі: «Тут, у Житомирі, розпочав Довженко своє трудове життя. Тут минула його юність і перше кохання...»

У вільний від занять час ми розшукували місця Житомира, які зв'язані з О. Довженком, зустрічалися з його колегами, друзями, учнями. Ми вивчали напам'ять цілі сторінки з відомих нам творів О. Довженка, цікавість до нього зростала, далеко виходячи за межі дослідження старослов'янських у його творчості. Сперечалися про фільм «Поєма про море», ходили поклонитися другові нашої юності на скелю Чацького на березі Тетерева, де колись бував і вчитель О. Довженко.

О. П. ДОВЖЕНКОВІ

(На вересень 1964 р.)

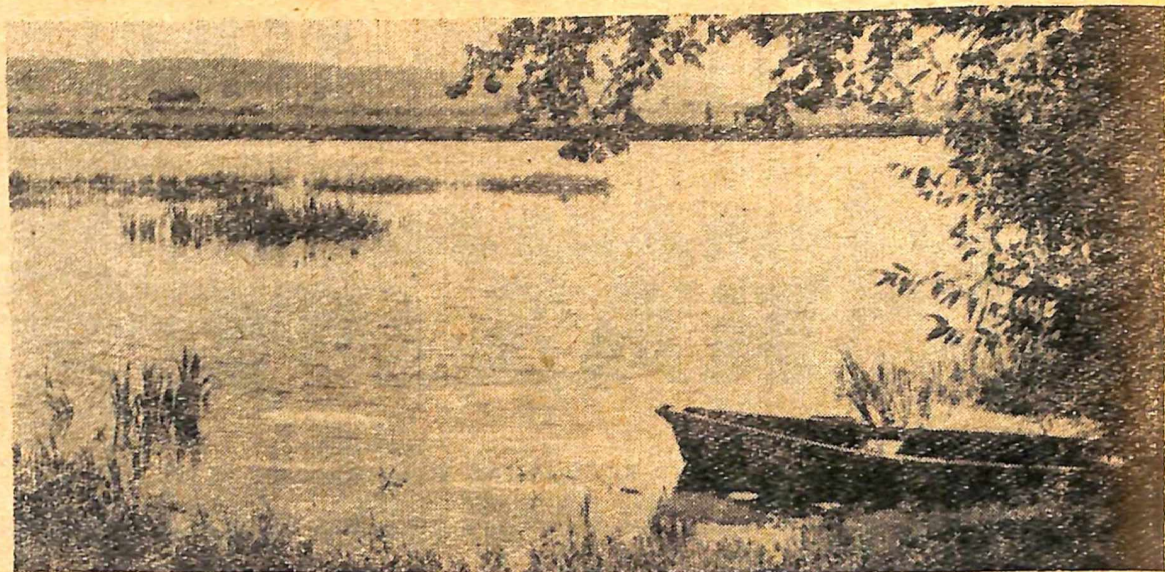
Краса людська
була в тобі усьому,
Ти променився
до людей любов'ю,
Ти був людиною
в великому й малому.
І дням життя
платив ти серця кров'ю.
Ти весь горів,
запалений одвічно,
Як наш народ,
що вічно сонця праг.

Черпав ти сили
із джерел магичних,
Сім раз не вбитих
на семи віках.
Хвала тобі
і вічна слава, брате,
У співі матері
і в величі будов.
Твоє життя,
мов знамено підняте,
Будитиме ще довго
нашу кров.

В. ЛЕТА.

Так увішов Олександр Петрович, «повний роздумів і мрій» своїми «чистими рядами» художніх творів і в наше наукове студентське життя. Його кожне слово, що «радує на великдень і в будні часи», полонило наше серця. Вивчення фразеологізмів творів О. Довженка була моя перша «проба пера». І я дуже рада, що це не було тимчасовим захопленням. Мова творів О. Довженка стала основою моїх лінгвістичних інтересів.

Т. ПУШАНКО,
аспірантка кафедри
української мови.

ПЕРЕЧИТУЮЧИ „ЗАЧАРОВАНУ ДЕСНУ“

Задушевною ліричною сповіддю, до вінця непоною любов'ю до рідного краю, до трудового народу, до України з її великим, але скорботним минулим і з її великим і радісним майбутнім — називає цю автобіографічну кіноповість Максим Рильський.

З берегів зачарованої Десни пішов у світ селянський хлопець Сашко Довженко і пізніше, ставши відомим усьому світові кіномитцем і письменником, з вдячністю сина згадує він свій рідний край, людей, серед яких виріс, красуню-річку.

В котрий раз з хвилюванням, особливо ми, придесенці, перечитуємо оді високопоетичні рядки, з якими звертається письменник до річки свого дитинства: «Щасливий я, що народився на твоєму березі, що пив у незабутні роки твою м'яку, веселу, сиву воду, ходив босий по твоїх казкових вис-

пах, слухав рибальських розмов на твоїх човнах і казання старих про давнину, що лічив у тобі зорі на перекинутому небі, що й досі дивлячись часом униз, не втратив щастя бачити оті зорі навіть у буденних налюжах на життєвих шляхах».

Назавжди залишаються в пам'яті Сашкові батьки, в житті яких було багато неладу, плачу, темряви й жалю. Але як чисто і оптимістично звучить поряд з цим голос матері: «— Нічого на світі так я не люблю, як саджати що-небудь у землю, щоб проізрастало. Коли виростає саме з землі всяка рослиночка, ото мені радість».

А про батька Довженко говорить, що з нього можна було писати лицарів, богів, апостолів, великих учених, чи сячів, — він готував на все. Відність придала його до землі, але він всеодно був красивий — косив чи сів, гукав на матір чи на діда, чи посміхався до дітей, чи бив коня, чи самого нещадно били поліцаї. У його постаті уособлює Олександр Довженко і народну красу, і силу, що шукає виходу. Цій людині властивий також іскристий гумор; згадаймо хоча б сцену повені, коли п'яні служителі церкви купаються у весняній воді під влучні жарти Сашкового батька і інших селян. Тут виразно показано ставлення простого народу до релігії.

Кого б не зображував письменник у повісті, — всі вони невдільні від природи. Добрим духом луку і риби називає він діда. Дід, що завжди пахнув теплою землею і трохи млином, розмовляв з усім жи-

вим, що росло і рухалось навколо — з кіньми, з фелетями, з травами, з старою грушею і дубом. «Більш за все на світі любив він сонце. Він прожив під сонцем коло ста літ, ніколи не ховаючись у холодек. Так під сонцем на погребні, коло яблуні, він і помер, коли прийшов його час».

А між цих здебільшого журних, але красивих душею людей, на фоні придеснянської природи — малий Сашко. Ось утікає він у малину від бабиних прокльонів. Баба проклінала все, що потрапляло їй на очі, — свиней, курей, поросят, щоб не скутикали, Пірата, щоб не гавкав і не гидив, дітей, сусідів. Скільки прокльонів сиплеться на Сашка за зірвану моркву! «— Покарайте його, святі голубоньки, і ти, мати божка, такою роботою, щоб не знав він ні сну, ні відпочинку...»

Через багато літ не раз згадуватиме Олександр Петрович це «побажання» — весь у горінні, у роботі над своїми фільмами, кіносценаріями, п'єсами, оповіданнями, в роздумах про покликання художника, — не знаючи ні спокою, ні відпочинку.

А поки що, сховавшись у старому дідовому човні, роздумує хлопчик, скільки є на світі неприємних і прикрих речей. Неприємно, коли баба кляне або коли довго іде дощ. І коли батько приходить додому п'яний і б'ється з дідом, з матір'ю або б'є посуд. Неприємно ходити босому по стерні або сміятись у церкві, коли зробиться смішно. Але приємно обнімати лоша і бродити по

теплих налюжах після дощу, чи спати у човні, в житі, в просі, у всякому насінні на печі. Любив малий Сашко пташиний щебет у саду і полі, і дівочі співи й колядки, щедрівки, веснянки, гупання яблук в саду... «Але більш за все на світі любив я музику. Коли б спитав мене хто-небудь, яку я музику любив у ранньому дитинстві, який інструмент, яких музик, я б сказав, що більш за все я любив слухати клепаання коси».

На сінокосі слухає Сашко і слогади про старовину, і плескіт риби на Десні, і навіть чує, як розмовляють коні. А вже вдома, на житі, на печі сниться хлопцеві яблукатий кінь. «Там я давав собі слово ніколи не продавати його ні за які скарби. Так і не продав я його по цей день», — пише Олександр Довженко.

На баскому, міцному коневі промчав він нелегкою дорогою творчості, залишивши помітний слід. Серед кращих творів Довженка — «Зачарована Десна». Декому може здатися, що автор занадто захований у у давню Україну, з соломи'яними стріхами, тихими вербами і мудрими рибалками. На сторінках повісті Олександр Петрович сам дає відповідь на це: «Я син свого часу і весь належу сучасникам своїм». Згадуючи ж минуле, Довженко припадає до джерел, які дали йому наснагу, без яких не міг би сформуватися жодний справжній митець. «Зачарована Десна» — його вдячний подарунок придеснянському красі, сповнений синівської любові і полум'яної пристрасті.

В. ЧУХЛІБ.

ДОВЖЕНКО-ВЧИТЕЛЬ

Для учнів уроки О. П. Довженка здавалися надто короткими. Під час розповіді нового матеріалу або пояснень Довженко ніколи не сидів за вчительським столиком. Іноді він розповідав, стоячи біля вікна і замріяно дивлячись кудись вдаль, частіше — біля класної дошки. Водночас із словами розповіді на дошці з'являлися портрети історичних осіб, малюнки подій, ландшафти невідомих географічних місць, зарисовки з життя людей і природи. Його уроки і позакласні розмови збуджували почуття людської і національної гідності, викликали увагу до «простої мови». Під час екскурсій, як і взагалі на позакласних заняттях, Олександр Петрович розмовляв українською мовою. Темі розмов були різноманітні, але переважали філософські та природничі: велич людського розуму, вселюдська спра-

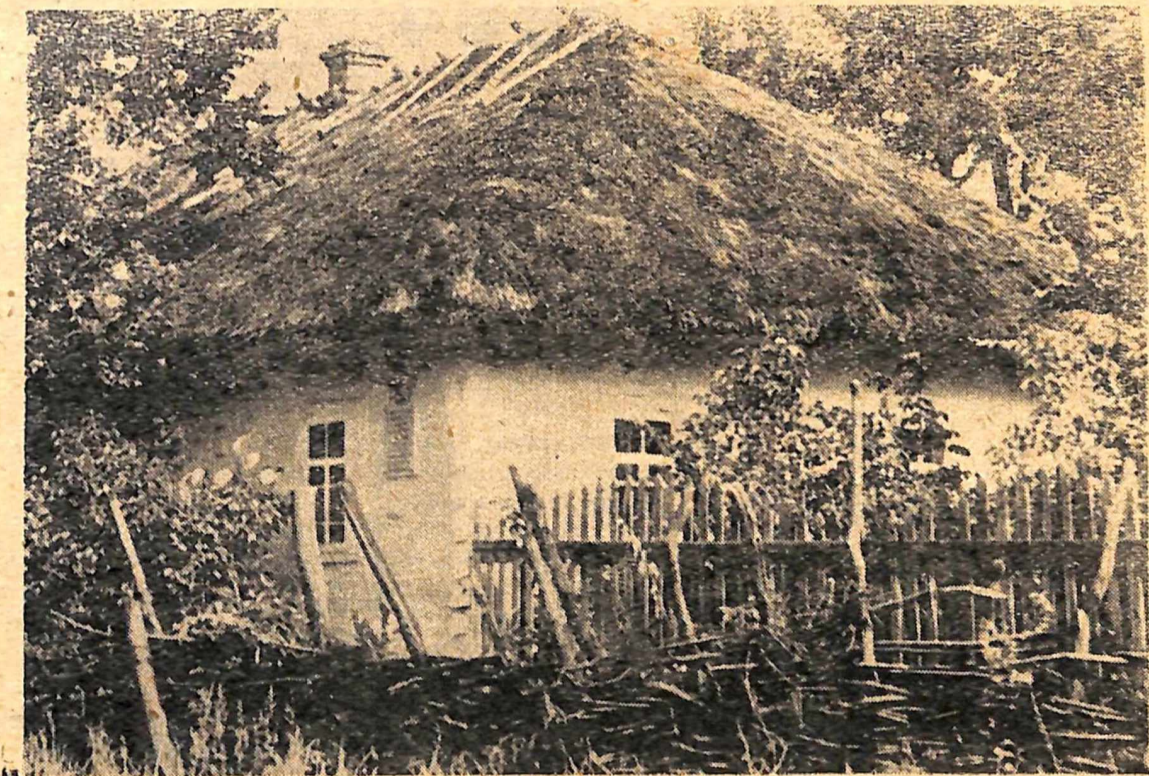
ведливість, вільність людського духу, дружба. Навчаючи «читати книгу природи та людського життя», він часто звертався до скарбниці української народної пісні. Ставився до всіх однаково, нікого з учнів не виділяючи. Учні тягнулися до нього, віддячуючи щирістю, повагою, любов'ю.

«Тепер я іноді зустрічаю колишніх своїх учнів, — згадував у 1933 році О. Довженко. — Це вже немолоді люди різних професій. Я питаю їх — чи був я хорошим учителем? Кажуть — був не тільки хорошим учителем, як хорошим вихователем. Ці відповіді сповнюють мене радістю».

У 1917 році О. Довженко був переведений до Києва.

Доцент Т. БАЙМУТ.

Редактор П. ХРОБКО.

У цьому будинку 12 вересня 1894 року народився український письменник і видатний кінорежисер Олександр Петрович Довженко. Село Сосниця на Чернігівщині.

Фото В. Тимошенка.